

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Wijziging van de Wet kinderopvang in verband met de invoering van een nieuw financieringsstelsel.

1. Wat is de aanleiding?

De huidige systematiek van de kinderopvangtoeslag legt veel verantwoordelijkheid bij ouders, veroorzaakt onduidelijkheid en leidt tot veel verrekeningen achteraf, vaak nog jaren later. Dit komt onder andere doordat ouders hun eigen inkomen over het (nog lopende) jaar moeten schatten. Met dit wetsvoorstel wordt beoogd de financiering van de kinderopvang voor ouders eenvoudiger te maken en hun meer zekerheid te bieden.

2. Wie zijn betrokken?

De wijziging raakt met name ouders met kinderen die naar de kinderopvang gaan en kinderopvangorganisaties die kinderopvang aanbieden. Met vertegenwoordigers van deze ouders en kinderopvangorganisaties is gesproken omtrent de inhoud van dit wetsvoorstel.

Daarnaast zijn de belangrijkste betrokken overheidsorganisaties de Dienst Uitvoering Onderwijs (als beoogde uitvoerder van de nieuwe financieringssystematiek), de Belastingdienst/Toeslagen (de uitvoerder van de huidige kinderopvangtoeslag) en de Ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Financiën.

3. Wat is het probleem?

De vormgeving van het huidige stelsel van de kinderopvangtoeslag legt veel verantwoordelijkheid en ook risico's bij burgers. Ouders zijn verantwoordelijk voor het aanleveren van de juiste gegevens en het doorvoeren van wijzigingen. Ouders lopen de financiële risico's als zij dit niet goed doen. Dit is extra complex door het grote aantal grondslagen waarop de kinderopvangtoeslag is gebaseerd: onder meer de uurprijs, de duur van de opvang, het aantal kinderen, de prijs van de opvang, de soort opvang en het actuele gezinsinkomen bepalen de hoogte van de kinderopvangtoeslag. Wijzigingen in één van deze grondslagen moeten door ouders worden doorgegeven en zorgen bijna altijd voor een bijstelling van het toeslagbedrag. Meer dan 70 procent van de ouders heeft jaarlijks te maken met wijzigingen in hun situatie. Dit leidt – bijna vanzelfsprekend – jaarlijks tot een grote stroom aan herberekeningen en beschikkingen. Als er sprake is van grote terugvorderingen kan dat tot schrijnende situaties leiden, vooral in situaties waarbij achteraf blijkt dat ouders geen recht op kinderopvangtoeslag hadden: er zijn omvangrijke terugbetalingen bij het definitief vaststellen van de toeslag te zien. Terugvorderingen van tienduizenden euro's zijn niet uitzonderlijk in deze situaties.

De complexiteit zorgt regelmatig ook voor verwarring bij ouders. In het huidige stelsel ontvangen ouders kinderopvangtoeslag op basis van zelfgemaakte schattingen. Dit biedt gelegenheid voor een verkeerde invoer van gegevens. De ouder kan hiermee ten onrechte te hoge voorschotten aanvragen. Daarbij wordt de kinderopvangtoeslag in veel gevallen rechtstreeks op de rekening van de ouder gestort, die daardoor de mogelijkheid heeft en in de verleiding kan komen om de kinderopvangtoeslag aan andere zaken dan aan kinderopvang uit te geven.

Ten slotte lopen de belangen tussen ouders en kinderopvangorganisaties parallel. Als ouder en kinderopvangorganisatie een contract afsluiten voor meer uren dan er daadwerkelijk aan opvang wordt afgenomen, krijgt de ouder meer kinderopvangtoeslag op zijn rekening gestort en de kinderopvangorganisatie meer betaald door de ouder. Ouder en kinderopvangorganisatie kunnen in dit geval de onterecht ontvangen toeslag delen, waardoor de ouder netto geen extra kosten heeft en de kinderopvangorganisatie meer inkomsten ontvangt uit een onterechte claim op de kinderopvangtoeslag.

4. Wat is het doel?

De regering heeft een drietal doelen met de wijzigingen van de financiering van de kinderopvang, te weten:

1. de financiering van de kinderopvang voor ouders eenvoudiger maken en hun meer zekerheid bieden;
2. de complexiteit van het financieringsstelsel in de kinderopvang voor ouders beperken;
3. het stelsel minder gevoelig maken voor fouten en fraude.

Deze doelstellingen wil de regering bereiken door over te gaan op een stelsel van directe financiering van de kinderopvang, waarbij ouders vooraf een inkomensafhankelijke bijdrage op basis van hun vastgestelde inkomen betalen. Met het vastgestelde inkomen wordt het inkomen van twee jaar voorafgaand aan het jaar waarin de opvang plaatsvindt bedoeld.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

De regering vindt het belangrijk dat ouders met jonge kinderen, die zich veelal in een drukke levensfase bevinden, de arbeidsmarkt als toegankelijk ervaren en wil deze ouders tegemoet komen. Eén van de manieren om dit te bereiken is het aanbieden van kwalitatief goede, veilige en betaalbare kinderopvang, waardoor ouders hun handen vrij hebben om de arbeidsmarkt (verder) op te gaan. Een toegankelijke arbeidsmarkt zit voor deze groep niet alleen in financiële prikkels, maar ook in kinderopvang van goede kwaliteit en in simpele processen en zekerheid over de financiële consequenties van de keuzes die ouders maken.

6. Wat is het beste instrument?

Om het huidige stelsel van de kinderopvangtoeslag om te zetten naar een directe financiering van de kinderopvangorganisaties – om daarmee de eerder aangegeven doelen te bereiken - is een wetswijziging noodzakelijk.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Ouders

Ouders met kinderen die naar de kinderopvang gaan ontvangen met de invoering van het stelsel van directe financiering niet langer kinderopvangtoeslag, maar kinderopvangorganisaties ontvangen een vergoeding voor de kosten van kinderopvang voor een kind dat wordt opgevangen bij de kinderopvangorganisatie of door een gastouder. Een belangrijke voorwaarde voor het recht op de kinderopvangvergoeding is dat de ouder een inkomensafhankelijke eigen bijdrage betaalt, voordat de kinderopvangvergoeding voor het betreffende kind door de Dienst Uitvoering Onderwijs aan de kinderopvangorganisatie wordt betaald.

Instellingen

De kinderopvangorganisatie wordt binnen het stelsel van directe financiering de partij die een aanvraag bij DUO indient voor het recht op een kinderopvangvergoeding. Hiervoor levert de kinderopvangorganisatie de gegevens uit de tussen ouder en kinderopvangorganisatie gesloten overeenkomst aan die voor het recht op kinderopvangvergoeding van belang zijn. In het wetsvoorstel is daarnaast geregeld dat alleen kinderopvangorganisaties die geregistreerd zijn in het landelijk register kinderopvang (hierna: LRK) recht kunnen hebben op een kinderopvangvergoeding. Wanneer de opvang plaatsvindt door een gastouder, dan moet ook de gastouder zijn geregistreerd in het LRK. Dit betekent tevens dat er geen recht is op een kinderopvangvergoeding voor kinderopvangorganisaties en gastouders die in het buitenland zijn gevestigd en zijn geregistreerd in het register buitenlandse kinderopvang.

Overheid

DUO wordt de uitvoerder van het beoogde nieuwe financieringsstelsel. In het kader van de transitie zal de Belastingdienst/Toeslagen ook een actieve rol spelen bij de overgang van taken, noodzakelijke informatie en expertise naar DUO. Tevens zal de Belastingdienst/Toeslagen na de invoering van het nieuwe stelsel verantwoordelijk blijven voor de afhandeling van de kinderopvangtoeslag uit eerdere jaren.